

Момир ЂУРОВИЋ*

ЊЕГОШ ЈЕ И ДАНАС СТАЛНО СА НАМА

Поштовани чланови Црногорске академије наука и умјетности, уважени учесници скупа *Петар Друи Петровић Његош – двјестиа година од рођења*, запала ме та привилегија да отворим скуп о једном од највећих умова југоисточне Европе, Петру II Петровићу Његошу, човјеку чија луча зрачи двије стотине година послје његовог рођења, јаче него за његовог живота.

Иако често помињан и други датум рођења, Петар II Петровић Његош рођен је 1. новембра 1813. године у мјесту Његуши, у „бесудној земљи”. Његов учитељ Сима Милутиновић Сарајлија од раног доба развијао је код њега пјесничке склоности. Као двадесетогодишњак постао је владика Петар II Петровић Његош и тиме преузео сву црквену и свјетовну власт у Црној Гори. Андрић је записао: *Од њога тренушка у њо-ме њремладом кнезу, који ће се удрзо њоказати као дојодан њесник и уман владалац, одијраваће се низ њираичних сукоба који ће ојорчати и њрекрајити њејов животи, али изоштријати њејову мисао и њодићи њејов дух до висина до којих се издижу само највиши и најбољи духови; или како ће рећи Медаковић: Кроз четири и њо вијека, од како дојомољци ујрављаху Црном Гором, не би још ниједној владике да је њако млад и несиреман њримио двије највише и највеће дужности у своје руке. Народ га је звао именом – владика Раде. Већина историчара и литерата сагласни су да је Петар II Петровић Његош био најимпресивнији црногорски владар који је ударио темеље модерној европској држави и будућем краљевству Црној Гори.*

Опкољен Турцима, Аустријом и Италијанима, те изложен међусобно завађеним племенима, немаштином и заосталашћу, и поврх свега ри-

* Академик Момир Ђуровић, предсједник Црногорске академије наука и умјетности

валством са породицом Радоњић, које је у његово доба кулминирало – Његош је разумио да мора замијенити племенско управљање и самовољу модернијом управом, осигурати границе, подићи школе и саградити путове. Тако, као млад владар већ 1833. године увео је порезе, што је био незамислив и, у то вријеме, велики ударац на Црногорце који су традиционално имали јак осјећај према личној и колективној, племенској слободи, као и веома изражену непослушност. Још значајније, по први пут је формирао у Црној Гори основе модерне власти установљавајући: Сенат, Гвардију и перјанике. И много тога још је у кратком живљењу урадио.

Његош је из многих сукоба изашао као побједник, те је још и ојачао своју власт. Књиге га памте као владика и владара Црне Горе, просвјетног реформатора, црногорског пјесника и мислиоца, те поклоника хероизма, а нарочито националне слободе. Данас, највише је присутан по својој поезији. Већ кроз прву његову књигу *Пустиињак цетињски*, написану 1833. године, а објављену сљедеће на Цетињу, могао се наслутити Његошев таленат, мисаоност и лиризам. Његова познија дјела, нарочито *Горски вијенац* и *Луча микрокозма*, сврстала су га у великане, а у историји представила као незаборавног ствараоца коме се стално враћамо.

Иако је био владика, Петар II био је човјек за кога су народност, а нарочито Црна Гора, били изнад вјере. Видио је изнад локалне племенске политике и тежио да успостави везе са сусједима, Хрватима и Србима. Поздравио је покрет хрватског бана Јелачића и нудио му помоћ. Имао је жељу са Србијом извести ослобођење Босне и Херцеговине. У свом националном заносу био је веома привржен и тада нам сусједним народима. Величао је Црну Гору изнад свега.

Преминуо је у 38. години живота, 1851. на Цетињу. Његови посмртни остаци, намучени вишеструким сеобама, почивају на Ловћену – симболу слободарске Црне Горе. Његово дјело је дио духовности свакога Црногорца, а опсесија многих са простора југоисточне Европе. Прерастао је границе Црне Горе и данас га многи својатају као свога пјесника и мислиоца.

Да завршим ово кратко обраћање, подсјећајући на Његошев стих *Нека буде шито бијело не може!*, изреку пуну, за Црногорце, веома карактеристичног „позитивног ниҳилизма”, који у овом нашем народу најбоље описује не само све непоштедне, бесудне, па и данас у много чему присутне борбе, борбе – како Његош каже – таме и свјетлости, које је овај народ имао у дуготрајном постојању, у не баш наклоњеној му историји, већ и све дилеме и неспоразуме, као и неизвјесности пред којим се нала-

зимо и данас. У борбама које личе, можда, на оне које је он водио за Лесендро и Врађину.

Можда је пак требало да завршим ово слово Његошевим ријечима, у данашњој цивилизацији веома актуелним – *Лакше је биџи владика неџо човјек*, а можда и његовим писмом: *Или је џихи, вјечни сан који сам боравио џређе рођења или лако џуџовање из свијета у свијет и џричисљење бесмрџноме лику, и вјечниџо блаженсџво*. Сигурно, краја не би било цитирању истина које је Петар II Петровић Његош записао или изрекао, истина, које су данас не мање актуелне и истините.

Данас ће, овдје окупљени врсни познаваоци Његошевог дјела, сигурно говорити о много чему још, што други нијесу о њему записали или изrekli. Увјерен да ћемо чути много тога на други начин тумачено или до сада несаопштено, желим вам свима пријатан боравак у Црногорској академији наука и умјетност и успјешан скуп.

Хвала вам на пажњи!